

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 433/2017-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. júna 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED], obaja bytom [REDACTED] zastúpení advokátom JUDr. Vladimírom Mikušom, V. P. Tótha 1081/17, Zvolen, vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Lučenec v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 55/2012 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 627/2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. februára 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj ich práva podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 55/2012 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 627/2013.

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia v 1. a 2. rade podali 10. februára 2012 na okresnom súde žalobu, ktorou sa domáhali zrušenia rozhodcovského rozsudku z 3. januára 2012 vydaného pod sp. zn. 1100000510 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“) Arbitrážnym súdom zriadeným pri obchodnej spoločnosti Arbitrážny dom a. s. Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 55/2012-111 z 8. apríla 2013 žalobu žalobcov zamietol a zaviazal ich spoločne a nerozdielne nahradiť trovy konania vo výške 265,53 eur. Proti tomuto rozsudku sa sťažovatelia odvolali. Krajský súd rozsudkom č. k. 14 Co 627/2013-144 z 19. mája 2015 napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil.

3. Sťažovatelia v sťažnosti namietali, že okresný súd rozhodol bez toho, aby boli sťažovatelia v tomto konaní vypočutí, čím mali byť porušené ich práva na spravodlivé súdne konanie.

4. Vo vzťahu k odvolaciemu konaniu pred krajským súdom sťažovatelia namietali, že ani oni, ani ich právny zástupca o ňom nemali vedomosť. O tom, že krajský súd mal potvrdiť rozsudok okresného súdu, sa údajne dozvedeli až 22. januára 2016 od súdnej exekútorke, ktorá bola exekučným súdom poverená na vykonanie exekúcie proti sťažovateľom ako povinným. Z vyjadrení sťažovateľov vyplýva, že hoci o predmetnom rozsudku krajského súdu majú vedomosť, nedisponujú ním a vyslovujú presvedčenie, že ani dodatočné doručenie tohto rozsudku nemôže zhojiť vzniknutý nezákonný stav.

5. Sťažovatelia v odôvodnení svojej sťažnosti napádali aj rozhodcovský rozsudok a opakovali rovnaké argumenty, ktoré použili aj vo svojej žalobe adresovanej okresnému súdu.

6. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vydal nález v tomto znení:

„1. Okresný súd v Lučenci postupom vo veci vedenej pod sp. zn. 8C/55/2012 a Krajský súd v Banskej Bystrici postupom vo veci vedenej pod sp. zn. 14Co/627/2013 v konaní porušil základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] s miestom podnikania [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na spravodlivé súdne konanie podľa článku 46 ods. 1 a článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Zrušuje sa rozsudok Okresného súdu v Lučenci zo dňa 8.4.2013 pod sp. zn. 8C/55/2012- 111 a rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 19.5.2015 pod sp. zn. 14Co/627/2013-144 a vec sa vracia Okresnému súdu v Lučenci na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľom právo na náhradu trov vynaložených s podaním tejto sťažnosti.“

II.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

10. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

12. Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať označenie, a) ktoré základné práva alebo slobody sa podľa tvrdenia sťažovateľa porušili, b) právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým sa porušili základné práva alebo slobody, c) proti komu sťažnosť smeruje.

13. Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde k sťažnosti sa pripojí kópia právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

III.

17. Zo sťažnosti sťažovateľov je zrejmé ich tvrdenie, že postupom okresného súdu a postupom krajského súdu malo byť porušené ich základné právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle ústavy a dohovoru (čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. 6 ods. 1 dohovoru). Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti žiadali, aby ústavný súd vyslovil aj porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V odôvodnení ich sťažnosti absentuje špecifikácia konkrétneho porušenia tohto článku ústavy, keďže tento článok obsahuje viac základných práv. Z obsahu ich argumentácie však možno usudzovať, že má ísť o právo na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a na možnosť vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom. Na druhej strane sťažovatelia na viacerých miestach v odôvodnení svojej sťažnosti namietali porušenie práva na rovnosť účastníkov v konaní, ale v petite svojej sťažnosti nežiadali, aby ústavný súd vyslovil porušenie aj príslušného článku ústavy (čl. 47 ods. 3). V tejto časti možno konštatovať nesúlad medzi odôvodnením a petitom sťažnosti.

18. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu

19. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tých základných práv alebo slobôd, porušenie ktorých namieta, sa mohol sťažovateľ domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

20. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity, pokiaľ ide o právomoc ústavného súdu na konanie o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy, je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

21. Z obsahu sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že napadnutý rozsudok okresného súdu vrátane postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, boli predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom na základe sťažovateľmi podaného odvolania. Pre rozhodnutie ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti v časti týkajúcej sa namietaného porušenia základných práv sťažovateľov postupom okresného súdu

v prvoinštančnom konaní je teda podstatné, že existoval „*iný súd*“ v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý bol oprávnený a povinný poskytnúť právam sťažovateľov súdnu ochranu. Týmto súdom bol krajský súd ako súd odvolací. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum sťažnosťou namietaného porušenia základných práv sťažovateľov v konaní pred okresným súdom, preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu

22. Sťažovatelia v časti sťažnosti smerujúcej proti postupu krajského súdu v odvolacom konaní v zásade argumentovali tým, že o prerokovaní odvolania krajským súdom nemali vedomosť a nebol im doručený rozsudok č. k. 14 Co 627/2013-144 z 19. mája 2015.

23. Pokiaľ ide o predbežné prerokovanie tejto časti sťažnosti, ústavný súd zdôrazňuje svoju viazanosť návrhom na začatie konania i ostatnými zákonnými procesnými podmienkami konania pred ústavným súdom. V tomto kontexte je potrebné poukázať na skutočnosť, že osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú v konaní podľa čl. 127 ústavy povinne zastúpené advokátom ako kvalifikovaným právnym zástupcom. Ústavný súd má v ústave a v zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých zákonom ustanovených formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania (§ 20 a § 50 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia prostredníctvom kvalifikovaného zástupcu, ktorý koncipoval aj samotnú sťažnosť podanú ústavnému súdu, k návrhu (sťažnosti) nepripojili aj napádaný rozsudok krajského súdu, resp. jeho kópiu. Predloženie rozhodnutí všeobecných súdov, proti ktorým sťažnosti smerujú, je pritom podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde zákonom danou obligatórnou podmienkou konania pred ústavným súdom.

24. Sťažovatelia síce uviedli, že tento rozsudok im nebol doručený, ale z opisu skutkového stavu v sťažnosti, kde ho presne označili (č. k. 14 Co 627/2013-144 z 19. mája 2015), je zrejmé, že o ňom majú vedomosť. Samotní sťažovatelia boli v konaní pred všeobecnými súdmi zastúpení advokátom ako právnym zástupcom so splnomocnením pre celé konanie. V zmysle § 49 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (platného a účinného v čase vydania a doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu) sa v takom prípade rozhodnutie doručuje len tomuto právnemu zástupcovi. Námietku porušenia základných práv z dôvodu nedoručenia rozhodnutia odvolacieho súdu samotným sťažovateľom by preto bolo potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

25. Pokiaľ ide o doručenie rozsudku krajského súdu právnemu zástupcovi sťažovateľov v konaní pred všeobecnými súdmi, aj v prípade, ak by toto rozhodnutie nebolo riadne doručené v čase po jeho písomnom vyhotovení, bolo v dispozičnej sfére sťažovateľov ako účastníkov konania a ich právneho zástupcu od okamihu, keď o ňom získali vedomosť 22. januára 2016, lebo ako účastníci konania môžu sťažovatelia osobne alebo prostredníctvom svojho právneho zástupcu kedykoľvek nahliadnuť do súdneho spisu a vyhotovovať si z neho výpisy a fotokópie. Sťažovatelia alebo ich právny zástupca mohli taktiež upozorniť súd, že im rozsudok odvolacieho súdu nebol riadne doručený a požiadať o jeho doručenie. Ústavnému súdu teda nie je zrejmá relevantná prekážka, ktorá by sťažovateľom alebo ich právnemu zástupcovi bránila získať písomné vyhotovenie napádaného rozsudku krajského súdu a pripojiť ho k sťažnosti podanej ústavnému súdu v súlade s požiadavkou vyplývajúcou z § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Sťažovatelia však napriek tomu, že boli zastúpení advokátom, žiadne kroky k splneniu tejto zákonnej požiadavky nepodnikli, resp. ich prípadné neúspešné podniknutie ústavnému súdu nepreukázali. Výsledkom takéhoto postupu sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu bolo, že nesplnili zákonné náležitosti sťažnosti podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

26. V súvislosti s uvedenými nedostatkami ústavný súd pripomína, že tieto nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na takýto postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, pričom z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok

zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom. Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to zvlášť v prípadoch, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

27. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd v tejto časti odmietol sťažnosť pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

28. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku neprichádzalo už do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov uplatnených v petite sťažnosti (zrušenie napadnutých rozhodnutí, náhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2017